

UŽSIENIO PAREIGŪNŲ PAPIRKIMO NUSTATYMO IR PREVENCIJOS GAIRĖS

ĮMONĖMS, PLĖTOJANČIOMS VEIKLĄ
IR (AR) VEIKIANČIOMS UŽSIENYJE

Turinys

ĮVADAS	3
I. TARPTAUTINIO PAPIRKINĖJIMO SAMPRATA IR ATSAKOMYBĖ UŽ TARPTAUTINĮ PAPIRKINĖJIMĄ	5
II. KADA GALIMA SUSIDURTI SU TARPTAUTINIO PAPIRKINĖJIMO RIZIKOMIS	12
III. TARPTAUTINIO PAPIRKINĖJIMO PREVENCIJOS POLITIKOS DIEGIMAS	14
3.1. Atsparumas	14
3.1.1. Tarptautinio papirkinėjimo rizikų valdymas	15
3.1.2. Pranešėjų apsaugos mechanizmų diegimas	26
3.1.3. Įmonės darbuotojų antikorupcinio sąmoningumo ugdymas	27
3.1.4. Komunikacija apie tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politiką	28
3.1.5. Etiško, skaidraus elgesio ir pasitikėjimo kultūros skatinimas	28
3.1.6. Politikos stebėseną, vertinimas ir tobulinimas	29
3.2. Aptikimas	30
3.3. Atsakas	32
Priedas. Diplomatinų atstovybių sąrašas	34

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba:
www.stt.lt,
el. p. pranesk@stt.lt,
tel. +370 526 63 333

Užsienio šalies antikorupcinę
instituciją (analogišką STT, jeigu
tokia yra)

Užsienio šalies teisėsaugos
instituciją (pvz., policiją) telefonu
ar atvykus į teisėsaugos įstaigą

Lietuvos Respublikos
diplomatinę atstovybę ar
konsulinę įstaigą

UŽSIENIO PAREIGŪNŲ PAPIRKIMO NUSTATYMO IR PREVENCIJOS GAIRĖS ĮMONĖMS, PLĖTOJANČIOMS VEIKLĄ IR (AR) VEIKIANČIOMS UŽSIENYJE

Įvadas

Korupcija yra kompleksinis – socialinis, politinis ir ekonominis – reiškiny, neturintis sienų ir galintis paveikti visas pasaulio valstybes. Viena jos formų – užsienio valstybės pareigūnų papirkimas sudarant tarptautinius verslo sandorius (angl. *foreign bribery*) (toliau – tarptautinis papirkinėjimas). Tokia veika iškraipo sąžiningą konkurenciją, menkina šalies reputaciją, trikdo tarptautinės rinkos veikimą ir gali lemti rimtas pasekmes – finansines sankcijas, sutarčių nutraukimą, įmonės vadovų ar darbuotojų baudžiamąjį persekiojimą bei ilgalaikius reputacijos nuostolius.

Tarptautinis papirkinėjimas kelia grėsmę ne tik valstybės valdymo skaidrumui ir visuomenės pasitikėjimui, bet ir tiesiogiai veikia verslo aplinką bei įmonių veiklos tęstinumą.

Įsitraukimas į korupcinius susitarimus gali turėti ilgalaikių pasekmių, kurios dažnai pranoksta trumpalaikę naudą, gautą iš neskaidrių sandorių. Nors dažniausiai akcentuojama korupcijos žala valstybei ir visuomenei, neigiamų pasekmių patiria ir verslas:

Teisinės atsakomybės grėsmė: įmonė ar jos atstovai gali būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn tiek Lietuvos Respublikoje, tiek užsienio valstybėse, net jei teisės pažeidimas įvykdytas už Lietuvos teritorijos ribų. Lietuvos baudžiamoji teisė taikoma pagal universalią jurisdikciją – už tarptautinį papirkinėjimą atsakomybė kyla nepriklausomai nuo to, ar veika kriminalizuota užsienyje.

Reputacinė grėsmė: sugadinta įmonės reputacija gali lemti klientų ir verslo partnerių praradimą, akcijų vertės kritimą bei investuotojų pasitraukimą. Net viešai pasklidę įtarimai dėl korupcijos gali stabdyti strateginių sprendimų priėmimą, apriboti plėtros galimybes ir sumažinti pasitikėjimą įmone nacionaliniu bei tarptautiniu mastu.

Finansinė grėsmė ir plėtros galimybių mažėjimas: įmonė gali susidurti su sunkumais pritraukiant finansavimą iš bankų ar investuotojų, o tai riboja galimybes įgyvendinti strateginius projektus, plėstis į naujas rinkas, diegti inovacijas ar pritraukti aukštos kvalifikacijos darbuotojus. Teisinės atsakomybės procedūros, vidaus tyrimai, žalos atlyginimas ar paskirtos baudos sukelia papildomų išlaidų, dažnai viršijančių prevencijos priemonių kaštus. Tai ilgainiui lemia įmonės stagnaciją ir konkurencingumo mažėjimą tiek nacionalinėje, tiek tarptautinėje rinkoje.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policija) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, Užsienio pareigūnų papirkimo nustatymo ir prevencijos gairės įmonėms, plėtojančioms veiklą ir (ar) veikiančioms užsienyje (toliau – Gairės), skirtos Lietuvos privataus sektoriaus, valstybės ar savivaldybių valdomoms įmonėms (toliau – įmonės), kurios vykdo veiklą užsienyje, užmezga tarptautinius verslo ryšius, bendradarbiauja su užsienio viešojo sektoriaus institucijomis ar pareigūnais, dalyvauja tarptautiniuose viešuosiuose pirkimuose ar investiciniuose projektuose.

Gairių tikslas

- padėti įmonėms laiku identifikuoti tarptautinio papirkinėjimo rizikas;
- sukurti ir įgyvendinti veiksmingą tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politiką;
- užtikrinti veiklos atitiktį teisės aktams, tarptautiniams įsipareigojimams ir gerajai verslo etikos praktikai.

Įgyvendinus Gaires, įmonės gali sumažinti teisiųjų, reputacinių ir finansinių nuostolių tikimybę, sustiprinti atsparumą bei padidinti galimybes siekti ilgalaikės veiklos sėkmės tarptautinėje rinkoje.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

I. TARPTAUTINIO PAPIRKINĖJIMO SAMPRATA IR ATSAKOMYBĖ UŽ TARPTAUTINĮ PAPIRKINĖJIMĄ

Lietuvos valstybės įsipareigojimai užtikrinti tarptautinio papirkinėjimo prevenciją ir tyrimą priimti ratifikavus Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) konvenciją „Dėl kovos su užsienio pareigūnų papirkimu sudarant tarptautinius verslo sandorius“ (toliau – EBPO Konvencija, Konvencija). Tai pagrindinis tarptautinis dokumentas, skirtas kovai su papirkinėjimu vykdant tarptautinę komercinę veiklą, įpareigojantis užtikrinti atsakomybę už tokio pobūdžio nusikaltimus.

Pagal Konvenciją, **tarptautinis papirkinėjimas** – situacijos, kai bet koks asmuo, siekdamas gauti su verslu susijusios nepelnytos naudos arba išlaikyti jau įgytą naudą užsiimant tarptautiniu verslu, tiesiogiai ar per tarpininkus tyčia siūlo, žada duoti ar duoda bet kokį nepagrįstą piniginį ar kitokį atlygį užsienio pareigūnui kaip užmokestį jam asmeniškai arba trečiajai šaliai už pareigūno veikimą ar neveikimą einant oficialias pareigas, taip pat bendrininkavimas paperkant užsienio pareigūną, įskaitant kurstymą, pagalbą ir skatinimą arba leidimo davimą, pasikėsinimas papirkti užsienio pareigūną ir sąmokslas tai padaryti.

Bet koks asmuo suprantamas kaip:

- bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, veikiantis savo vardu;
- bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, veikiantis kito fizinio ar juridinio asmens vardu.

Tarptautinis verslas suprantamas kaip:

- bet kuris komercinis veiksmas, peržengiantis valstybės sienų ribas;
- bet kuris verslo ar pramonės sektorius (transportavimo, turizmo, bankininkystės, reklamos, statybos, investavimo, mažmeninės prekybos, didmeninės prekybos ir kt.).

Užsienio valstybės pareigūnas suprantamas kaip:

- bet kuris užsienio valstybės paskirtas ar išrinktas teisėkūros, administracinės ar teisminės institucijos tarnautojas;
- bet kuris asmuo, teikiantis viešąsias paslaugas užsienio valstybės vardu, taip pat viešosios įstaigos ar viešosios įmonės vardu;
- bet kuris viešosios tarptautinės organizacijos pareigūnas ar atstovas.

EBPO Konvencija laikoma vienu svarbiausių kovos su korupcija įsipareigojimų, kadangi ją pasirašiusioms 46-ioms šalims priklauso apie ⅓ pasaulio eksporto rinkos ir apie 90 proc. bendrų tiesioginių užsienio investicijų srautų.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

TIPINĖ PAPIRKINĖJIMO SCHEMA

Lietuva, kaip ir kitos EBPO Konvenciją ratifikavusios valstybės, įsipareigojo:

- kriminalizuoti kyšio siūlymą, pažadą ar davimą užsienio pareigūnui;
- užtikrinti, kad baudžiamoji atsakomybė galėtų tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims;
- taikyti sankcijas, kurios atgraso ir yra proporcingos;
- konfiskuoti pajamas, gautas iš korupcinių sandorių, arba jų vertės turtą;
- užtikrinti efektyvų tarptautinį bendradarbiavimą tiriant ir baudžiant už tokius nusikaltimus.

Lietuvoje baudžiamoji atsakomybė už tarptautinį papirkinėjimą įtvirtinta Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – BK). Svarbu žinoti, kad pagal BK 7 straipsnį, asmenys atsako pagal šį kodeksą, nesvarbu, kokia jų pilietybė ir gyvenamoji vieta, taip pat nusikaltimo padarymo vieta bei tai, ar už padarytą veiklą baudžiama pagal nusikaltimo padarymo vietos įstatymus, kai padaro nusikaltimą, numatytą BK 227 straipsnyje (papirkimas).

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

Papirkimas

(BK 227 straipsnis)

Asmuo tiesiogiai arba netiesiogiai, pats ar per tarpininką: pasiūlė, pažadėjo, susitarė duoti ar davė kyšį valstybės tarnautojui ar jam prilygintam asmeniui arba trečiajam asmeniui už pageidaujamą valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens teisėtą ar neteisėtą veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus ar siekiant išimtinės padėties arba šio asmens palankumo, nepaisant to, kaip jo veiksmus suprato valstybės tarnautojas.

Tarpininkas

Fizinis ar juridinis asmuo, palaikantis ryšį tarp verslo sandorių šalių, pavyzdžiui, pardavimo atstovas, konsultantas, tiekėjas, platintojas, subrangovas, franšizės gavėjas, partneris, dukterinė įmonė, taip pat teisininkas ar buhalteris.

Tarpininkai gali būti tiek teisėti prekių ar paslaugų tiekimo grandinės dalyviai, tiek naudojami kaip priemonė neteisėtiems mokėjimams maskuoti, apsunkinant tikrąjį mokėjimų ar paslaugų kilmės bei paskirties nustatymą ar paslėpti ryšius tarp naudos gavėjų ir sprendimus priimančių asmenų. Tarpininkų veikla šioje srityje yra ypatingai rizikinga: ji gali būti naudojama neteisėtiems mokėjimams maskuoti, todėl turi būti vertinama griežtai laikantis skaidrumo, atskaitomybės ir tinkamo patikrinimo principų.

Kyšis

Bet kokios turinės ar kitokios asmeninės naudos sau ar kitam asmeniui (materialios ar nematerialios, turinčios ekonominę vertę rinkoje ar tokios vertės neturinčios) forma išreikštas neteisėtas ar nepagrįstas atlygis už pageidaujamą valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens teisėtą ar neteisėtą veikimą arba neveikimą vykdant įgaliojimus.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

Pavyzdys: jūsų įmonė dalyvauja infrastruktūros projekte užsienio valstybėje. Siekdami, kad atsakinga institucija priimtų palankų sprendimą dėl papildomo finansavimo projektui, vienas iš įmonės vadovų pasiūlo užsienio pareigūnui apmokėti jo šeimos kelionės išlaidas. Tokiu būdu siekiama, kad pareigūnas pasinaudotų savo įgaliojimais ir užtikrintų sprendimą, naudingą jūsų įmonei. Tai yra kyšio siūlymas, kuris Lietuvoje yra laikomas nusikalstama veika.

Pavyzdys: jūsų įmonė nori plėstis ir šiuo tikslu vadovybė nusprendė X šalyje įsteigti padalinį. Remiantis viešai prieinama informacija, įmonės steigimo X šalyje procesas yra labai sudėtingas ir gali užtrukti ilgiau nei metus. Jūsų tikslas – kad padalinys pradėtų veiklą kuo greičiau. Tačiau sužinote, jog kitos užsienio įmonės įmonių registre buvo įtrauktos neįvykdžius visų privalomų reikalavimų, o procesas pagreitintas sumokėjus neteisėtą piniginę sumą atitinkamam pareigūnui.

Jūs tai suprantate kaip įprastą X šalies praktiką ir nurodote savo projektų vadovui pateikti panašų pasiūlymą kompetentingam užsienio valstybės pareigūnui. Pateiktas pasiūlymas mainais už veiksmą, prieštaraujantį užsienio pareigūno pareigoms – įmonės įregistravimą neįvykdžius visų įstatymuose numatytų reikalavimų. Nesvarbu, ar pinigai faktiškai perduoti – pakanka vien pasiūlymo ar pažado. Tai yra užsienio pareigūno papirkinėjimo atvejis, kuris Lietuvoje yra laikomas nusikalstama veika.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

Pasitikrinkite atsakymus:

<p>Ar teisiškai situacija būtų vertinama kitaip, jei užsienio pareigūnui būtų siūlomi ne pinigai, o bilietai į renginį?</p>	<p>→ Kyšiu gali būti bet kas – nuo vertingos dovanos iki paslaugos, todėl ne tik pinigai, bet ir kitokio pobūdžio naudos suteikimas yra įvardijamas kaip papirkinėjimo veiksmas.</p>
<p>Ar teisiškai situacija būtų vertinama kitaip, jei ne jūs įmonės atstovas būtų siūlęs, o „atlygio“ prašytų pats užsienio pareigūnas?</p>	<p>→ Jei įmonė įvykdo užsienio pareigūno prašymą, pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, ji laikoma padariusia užsienio valstybės pareigūno papirkimo nusikaltimą.</p>
<p>Ar teisiškai situacija būtų vertinama kitaip, jei užuot kreipęsis į užsienio pareigūną, įmonės atstovas įgaliotų vietinį tarpininką „sutvarkyti“ registraciją per kelias savaites už tam tikrą atlygį?</p>	<p>→ Papirkimas per tarpininką taip pat laikomas nusikaltimu. Netiesioginis papirkinėjimas apima atvejus, kai kyšis perduodamas per tarpininką, t. y. kyšio davėjas ir gavėjas fiziškai ar tiesiogiai nebendrauja, tačiau tarpininkas perduoda pinigus, prekes, paslaugas ar kitą naudą. Atsakomybė taikoma visiems neteisėto sandorio grandinės dalyviams – atsako tiek kyšio davėjas, tiek gavėjas, tiek tarpininkas.</p>
<p>Ar teisiškai situacija būtų vertinama kitaip, jei dar nenorėtumėte įsteigti įmonės padalinio X šalyje, bet, numanydami galimą būsimą poreikį, paprašytumėte tarpininko kasmet įteikti dovaną galėsiančiam padėti užsienio pareigūnui?</p>	<p>→ Dovanos yra teikiamos nesitikint mainais už tai gauti kokią nors naudą, todėl įvertinus kam, už ką dovana yra teikiama, dovana gali būti vertinama kaip neteisėta nauda arba kyšis, taip pat ir tais atvejais, kai ji teikiama ne už konkretų veikimą ar neveikimą, o už palankumą ateityje.</p>

Susidūrę su korupcijos apraiškomis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

Pasitikrinkite atsakymus:

Beveik metus įmonė ėmėsi visų būtinų teisinių veiksmų, kad įmonės padalinys būtų įregistruotas X šalyje. Belieka tik patvirtinti reikiamus dokumentus ir įregistruoti įmonę – abu šie formalumai X šalyje užima daug laiko. Dėl atsakingos įstaigos didelio darbo krūvio, galimas ir dar kelių savaičių vėlavimas. Norėdami paspartinti procesą, jūs siunčiate atsakingam užsienio pareigūnui tam tikrą pinigų sumą.

Mokėjimas už pageidaujamą pareigūno teisėtą veikimą vykdant įgaliojimus yra papirkimas.

Galiausiai įmonės padalinys X šalyje buvo įregistruotas ir dabar veikia. Jis dalyvauja vietos valdžios institucijų skelbiamame viešajame pirkime. Tokio didelio užsakymo gavimas taip greitai po įsteigimo būtų didelė įmonės sėkmė. Įmonės padalinys bando paveikti sprendimą dėl konkurso laimėjimo, sumokėdamas tam tikrą pinigų sumą vietos valdžios pareigūnui. Šis veiksmas yra paviešintas. Atsakydama į žiniasklaidos klausimus, centrinė įmonės būstinė Lietuvoje teigia, kad visos jūsų įmonės struktūros dalys laikosi įmonės elgesio kodekso, kuriame teigiama, kad visos korupcijos formos yra nepriimtinos. Jei įmonės padalinys X šalyje vis dėlto pasiūlė kyšį, tai buvo padaryta be centrinės būstinės žinios ar nurodymo. Todėl Lietuvoje įmonė tvirtina, kad jos negalima kaltinti neteisėtais veiksmais. Ar šių argumentų pakanka?

Tarpininkų ir įmonių padalinių atlikti veiksmai laikomi atliktais įmonės. Todėl įmonė negali išvengti atsakomybės.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

Pasitikrinkite atsakymus:

Jūsų įmonės padalinys X šalyje tinkamai dalyvavo minėtoje viešojo konkurso procedūroje ir jo pasiūlymas buvo gerai įvertintas. Nepaisant to, miesto valdžia pasirinko mažiau palankų pasiūlymą iš Y šalies įmonės. Iš jums nutekintų duomenų paaiškėjo, kad pasiūlymas buvo priimtas dėl jūsų konkurento įvykdyto papirkinėjimo. Ką galite padaryti?

Priklausomai nuo aplinkybių, gali būti tikslinga pateikti skundą dėl sprendimo pagal X šalies įstatymus. Taip pat galima pranešti atsakingai už tyrimus valdžios institucijai arba kovos su korupcija agentūrai. Jei šis papirkinėjimo veiksmas X arba jūsų šalyje laikomas nusikaltimu, pranešimas gali būti pateiktas bet kurioje iš šių šalių. Jei abejojate dėl pranešimo būdo – susisiekite su Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT). Lietuvos teisėsaugos institucijos gali susisiekti su atitinkamos šalies institucijomis, atsižvelgdamos į konkrečias aplinkybes.

Atsižvelgiant į tai, kad atsakomybė už tarptautinį papirkinėjimą gali kilti tiek pagal papirkimo vietas, tiek ir pagal Lietuvos Respublikos nacionalinę baudžiamąją teisę, įmonėms itin svarbu susipažinti su šiomis Gairėmis ir nuosekliai jas taikyti praktikoje, siekiant užtikrinti teisėtą ir skaidrią veiklą bei apsaugoti save nuo galimos teisinės, reputacinės ir finansinės žalos.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

II. KADA GALIMA SUSIDURTI SU TARPTAUTINIO PAPIRKINĖJIMO RIZIKOMIS

Prieš pradėdant veiklą užsienyje, įmonėms rekomenduojama įvertinti tos šalies teisinę aplinką, skaidrumo standartus ir galimas korupcijos rizikas.

Naudingą informaciją apie vietines prevencijos priemones, teisinį reglamentavimą, politinę ir ekonominę situaciją bei verslo etikos ypatumus gali suteikti Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės (kontaktų sąrašas yra pateikiamas Gairių priede).

Atliekant pirminį vertinimą, rekomenduojama įsivertinti aplinkos, kurioje planuojama įmonės veikla, rizikingumą:

Veikla aukštos rizikos sektoriuose. Energetikos, statybos, infrastruktūros ar sveikatos apsaugos srityse verslo sėkmė dažnai priklauso nuo leidimų ar sutarčių, kuriuos išduoda užsienio valstybės pareigūnai. Tai didina korupcinio pobūdžio veikų tikimybę.

Verslas susijęs su užsienio vyriausybėmis per vietinius atstovus ar tiekėjus, o veiklai šalyje įprasta pasitelkti vietinius tarpininkus. Partneriai, siūlantys „pagreitinoti“ procesus ar užtikrinti palankius sprendimus, kaip veikimo priemonę gali naudoti kyšininkavimą ar prekybą poveikiu.

Verslo sandoriai yra susiję su užsienio valstybės pareigūnais, kai siekiama dalyvauti konkursuose arba gauti reikiamus leidimus, arba verslo sandoriai yra susiję su valstybinėmis sutartimis. Kyla rizika sulaukti prašymo atlyginti už paslaugą ar sprendimą ir tai nebūtinai turi būti piniginiu pavidalu, kyšiais laikomos ir kelionės, renginiai, pramogos ir dovanos, kas suprantama kaip paskata sprendimus priimančiam asmeniui.

Neįprasti mokėjimo būdai ar sutarties sąlygos užsienio šalyje ar su galimais partneriais. Jei atliekami mokėjimai už tarpininkavimą, aktualu įvertinti jų aplinkybes ir atitiktį tos šalies įstatymams. Mokėjimai grynaisiais, per ofšorines sąskaitas, sudėtingos ar netipinės atsiskaitymo schemas, neįprasti avansai ar papildomos sąlygos gali maskuoti kyšius, pinigų plovimą ar tarptautinių sankcijų pažeidimus.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

Verslo praktika šalyje aukoti politinėms ar socialinėms iniciatyvoms.

Aktualu žinoti, kokios įmonių socialinės atsakomybės programos taikomos užsienio šalyje ir kaip užtikrinama, kad jomis nebūtų naudojama kaip priemone kyšininkavimui per trečiąją šalį. Net jei parama formaliai skiriama teisėtai veikiančiai organizacijai, ji gali būti susijusi su sprendimais priimančiu asmeniu ar jo interesais ir tapti netiesiogine kyšininkavimo forma.

Nepalanki politinė ir sisteminė korupcijos aplinka. Aukštas korupcijos lygis šalyje¹, politinis nestabilumas ir silpnas įstatymų įgyvendinimas sudaro palankią terpę neskaidriems sandoriams. Kyla rizika įsitraukti į neteisėtas schemas, patirti finansinius nuostolius ir prarasti galimybę veikti rinkoje.

Prieš įžengdami į naują rinką, sistemiškai įvertinkite užsienio valstybės teisinę ir verslo aplinką. Atsižvelgiant į atliktos analizės metu nustatytas galimas korupcijos rizikas, rekomenduojama diegti konkrečios šalies ir sektoriaus kontekstui pritaikytą įmonės korupcijos prevencijos politiką, apimančią svarbiausius tarptautinio papirkinėjimo prevencijai aktualius elementus.

¹Valstybės gebėjimą kontroliuoti korupciją atskleidžia korupcijos suvokimo indeksas (KSI). Šis rodiklis pateikiamas 0–100 balų skalėje (100 – labai skaidri valstybė, 0 – labai korumpuota) ir sudaromas remiantis verslo atstovų apklausomis bei ekspertų tyrimais. Šalys, kurių KSI mažesnis nei 50 balų, laikomos didelės korupcijos rizikos, o šalys, kurių KSI mažesnis nei 30 balų – itin rizikingomis.

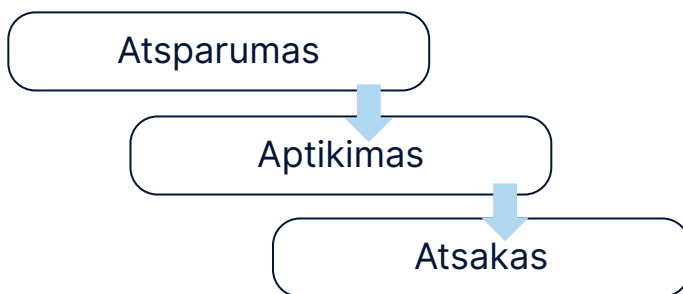
Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorporcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	---	---	--

III .TARPTAUTINIO PAPIRKINĖJIMO PREVENCIJOS POLITIKOS DIEGIMAS

Tarptautinis papirkinėjimas, kaip ir kitos korupcijos formos, nelaikytinas priimtina verslo praktika nei tarptautinėje, nei vietinėje rinkoje, nepaisant joje vyraujančių tradicijų ar ekonominių sąlygų. Siekiant skaidrios ir atsakingos veiklos užsienyje ir tarptautinio papirkinėjimo prevencijos, rekomenduojama turėti aiškią ir nuosekliai taikomą tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politiką, proporcingą įmonės dydžiui, sektoriui, geografijai ir nustatytoms rizikoms, kuri gali būti integruota į bendrą įmonės atitikties programą, korupcijos prevencijos politiką arba parengta kaip atskiras dokumentas.

Pagal gerąją tarptautinę praktiką, įmonės tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politika turėtų orientuoti į tris pagrindinius tikslus (tris „A“):

3.1. ATSPARUMAS

Įmonės atsparumas korupcijos rizikoms priklauso nuo įmonės pasirengimo imtis prevencijos priemonių, iš anksto užkardančių galimus incidentus ateityje.

Sėkmingai korupcijos, įskaitant tarptautinį papirkinėjimą, prevencijos politikai esminę reikšmę turi aiškus, matomas ir nuoseklus vadovybės įsipareigojimas. Vadovybė formuoja įmonės vertybinius principus ir elgesio standartus, kurių laikymasis taikomas darbuotojams, verslo partneriams ir tiekimo grandinės dalyviams.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt , el. p. pranesk@stt.lt , tel. +370 526 63 333	Užsienio šalies antikorporcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)	Užsienio šalies teisės saugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisės saugos įstaigą	Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą
--	--	--	---

Taip pat svarbu užtikrinti, kad politika nebūtų vien formalus dokumentas, o būtų iš tikrųjų taikoma praktikoje, nuosekliai komunikuojama darbuotojams, reguliariai atnaujinama ir įgyvendinama visose įmonės veiklos srityse bei jurisdikcijose, kuriose ji veikia.

Rekomenduojama, kad politika apimtų visas kontroliuojamas dukterines įmones (tiek Lietuvoje, tiek užsienyje) ir būtų taikoma tiekimo grandinės dalyviams, ypač veikiantiems užsienio rinkose (sutartiniai atitikties įsipareigojimai).

3.1.1. Tarptautinio papirkinėjimo rizikų valdymas

Efektyvi korupcijos prevencijos politika turi remtis nuosekliu rizikų valdymu. Tik aiškiai supratus, kuriose srityse kyla didžiausia grėsmė, galima imtis tikslingų ir proporcingų priemonių, užtikrinančių skaidrią veiklą tiek nacionalinėje, tiek tarptautinėje aplinkoje.

Korupcijos rizikų nustatymas – tai esminis žingsnis siekiant atsparumo. Jo tikslas – nustatyti veiklos sritis, procesus ar situacijas, kurios gali sudaryti prielaidas korupcijai. Šis procesas turi būti grindžiamas realiu įmonės veiklos kontekstu, įvertinant sektoriaus ir įmonės dydžio ypatumus, vykdomų sandorių pobūdį, veiklos geografiją. Duomenys apie rizikas gali būti renkami įvairiais būdais: konfidencialiomis darbuotojų apklausomis, duomenų ir dokumentų analize, pokalbiais su tiekėjais ir klientais, taip pat atliekant SWOT analizę (įmonės stipriųjų ir silpnųjų pusių, galimybių ir grėsmių vertinimą).

Tarptautinio papirkinėjimo prevencijos kontekste, ypač svarbu atkreipti dėmesį į požymius (angl. *red flags*), kurie gali signalizuoti korupcijos rizikų galimybę. Šie požymiai dažniausiai gali būti susiję su:

- 🚩 šalimi;
- 🚩 partneriais;
- 🚩 tarpininkų veikla;
- 🚩 svetingumu, dovanų teikimu, remiamomis kelionėmis ir pramogomis;
- 🚩 finansiniais mokėjimais.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

Tarptautinio papirkėjimo kontekste *EBPO „Gerosios praktikos vadovas dėl vidaus kontrolės, etikos ir atitikties“*² taip pat skatina numatyti etikos ir atitikties programas arba priemones, skirtas užkirsti kelią tarptautiniam papirkėjimui ir jį nustatyti, atkreipiant dėmesį į šias pagrindines reguliuotinas rizikingas sritis:

• dovanos • svetingumas, pramogos ir išlaidos • kelionės, įskaitant klientų keliones • politinė parama • labdara ir rėmimas • palengvinimo mokesčiai (angl. <i>facilitation payments</i>)	• rizikos, susijusios su tarpininkų naudojimu, ypač tų, kurie bendrauja su užsienio valstybės pareigūnais • mokėjimai už tarpininkavimą • interesų konfliktai • procesai dėl dalyvavimo viešuosiuose konkursuose (kur tai aktualu)

² Tarybos rekomendacija dėl tolesnės kovos su užsienio valstybės pareigūnų papirkėjimu sudarant tarptautinius verslo sandorius, 2 priedas.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba:
www.stt.lt,
el. p. pranesk@stt.lt,
tel. +370 526 63 333

Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)

Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą

Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą

Visos nurodytos sritys sudaro pagrindinį, bet nebaigtinį priemonių rinkinį – jas galima papildyti pagal konkretų rizikos profilį, šalį ir sektorių.

<p>Šalies rizikingumo vertinimas padeda nustatyti jos aplinkos skaidrumo lygį, suplanuoti papildomas priemones sklandžiai veiklai ir apsispręsti, ar tikslinga pradėti veiklą konkrečioje rinkoje. Nuosekliai taikoma ir įmonės politikoje įtvirtinta šalies rizikos analizė mažina teisinių, finansinių ir reputacinių nuostolių tarptautinėje rinkoje tikimybę. Su šalimi susijusios rizikos:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Korupcijos suvokimo indekso (KSI) balas, atskleidžiantis valstybės gebėjimą kontroliuoti korupciją. Indeksas pateikiamas 0–100 balų skalėje (100 – labai skaidri valstybė, 0 – labai korumpuota) ir sudaromas remiantis verslo atstovų apklausomis bei ekspertų tyrimais. Šalys, kurių KSI mažesnis nei 50 balų, laikomos didelės korupcijos rizikos, o šalys, kurių KSI mažesnis nei 30 balų, – itin rizikingomis. • Nestabili politinė aplinka, silpnas teisės aktų įgyvendinimas, nepakankamas teismų ir teisės saugos nepriklausomumas bei paplitusi kyšininkavimo praktika didina riziką netiesiogiai įsitraukti į neteisėtus susitarimus. • Reguliavimo bazės pokyčių dažnumas. Dažni ir neprognazuojami teisės aktų ar procedūrų keitimai, trumpi pereinamieji laikotarpiai bei neapibrėžtumą, sudarydami prielaidas korupcijai. • Planuojamo veiklos sektoriaus pažeidžiamumas šalyje. Padidėjusia rizika dažnai pasižymi energetikos, statybos, infrastruktūros ir sveikatos apsaugos sektoriai, nes šiose srityse būdingi didelės vertės viešieji pirkimai, licencijų ir leidimų gausa, intensyvios sąveikos su perkančiosiomis ir reguliuojančiomis organizacijomis.
--	--

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnybą: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisės saugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisės saugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Kontaktai su valstybės pareigūnais yra neišvengiami, o „neformalus mokėjimai“ įprasti. Esant didelės ar labai didelės rizikos šalims, rekomenduojama įdiegti sustiprintą vidaus kontrolę, apriboti ar atsisakyti atsiskaitymų grynaisiais pinigais, aiškiai reglamentuoti bendravimą su pareigūnais, taikyti privalomą sandorių ir partnerių patikrą bei didinti vidaus auditų dažnumą.
<p>Su partneriais susijusios rizikos:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Įmonės, kurios apie save viešai skelbia nedaug informacijos (nėra aiškūs vadovai, akcininkai, įmonės struktūra). • Įmonėse, veikiančiose energetikos, statybos, infrastruktūros ir sveikatos apsaugos sektoriuose, kur yra didesnė korupcinio pobūdžio veikų rizika, nėra rizikų valdymo ir atitikties programų. • Įmonę valdo ar nuosavybės teisių į ją turi valstybės tarnautojas, politikas. • Valstybės tarnautojas, politikas primygtinai rekomenduoja tam tikrą įmonę. • Įmonės, kurios yra registruotos lengvatinio apmokestinimo zonose (lengvatinio apmokestinimo bendrovės). • Įmonės, anksčiau vykdžiusios neteisėtą ar įtartiną veiklą ir nevaldančios korupcijos rizikų. • Užsienio įmonės siūlo didelės apimties bendradarbiavimo, verslo plėtros galimybes, tačiau turi mažai atitinkamos veiklos patirties, yra mažai žinomos šioje verslo srityje.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policija) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Įmonės, siekiančios neįprastos mokėjimo tvarkos, pavyzdžiui, neįprastai didelių komisinių, sėkmės mokesčių ar atsiskaitymo grynaisiais. • Įmonės vengia rašytinių sutarčių arba siūlo pasirašyti sutartis, kurios neatitinka verslo bei viešojo sektoriaus keliamų standartų. • Siekiant plėsti verslą į užsienio valstybes užsienio šalyse yra pasitelkiami vietiniai agentai, siūlantys už tam tikrą mokestį pagreitinti verslo plėtros procesą. • Užsienio įmonės remia su valstybės tarnautojais ar politikais susijusias labdaros organizacijas arba palaiko su jomis ryšius.
<p>Su tarpininkų paslaugomis susijusios rizikos:</p> <p><i>*Tarpininkais gali būti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys, tokie kaip, pavyzdžiui, agentai, prekybos atstovai, verslo konsultantai arba konsultacinės įmonės, tiekėjai, platintojai, perpardavėjai, subrangovai,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarpininko nepakankama arba netinkama kvalifikacija, tinkamos patirties trūkumas ir žema reputacija tam tikrame rinkos segmente. • Tarpininkas nesūlo panašių paslaugų už panašią kainą kitiems savo klientams. • Tarpininkai turi bendrą (-us) direktorių (-us), savininką (-us) ir (arba) yra kitaip susiję su užsakovo valdymo organais. • Tarpininkų dalyvavimas įmonės sandoriuose ir (ar) mokėjimai tarpininkams. • Tarpininkas bendradarbiauja su užsienio valstybės pareigūnais. • Konsultantas kaip tarpininkas išrašo įmonei netikras sąskaitas faktūras už fiktyvias paslaugas, o įmonė jas apmoka konsultantui.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

franšizės gavėjai, bendros įmonės partneriai, dukterinės įmonės ir kiti verslo partneriai, įskaitant teisininkus ir buhalterius. Tarpininkai gali veikti kaip teisėtos ekonominės veiklos kanalas, neteisėtas kyšininkavimo mokėjimų kanalas, arba kaip jų abiejų derinys.

- Konsultantas kaip tarpininkas teikia faktines paslaugas, įskaitant neteisėtas, pavyzdžiui, ribotos prieigos informacijos apie viešąjį pirkimą gavimas, kurią vėliau naudoja rengiant pasiūlymą.
- Neaiškiai aprašytos paslaugos ir rezultatai.
- Sudaryti sandoriai su fiktyvia bendrove arba per fiktyvių bendrovių.
- Dalis sandorio sudaroma užsienio valstybės pareigūno prašymu.
- Dideli komisiniai mokesčiai (kurie gali būti naudojami kaip „piniginės lėšos“ užsienio pareigūnams papirkti).
- Išankstiniai mokesčiai.
- Skubūs mokėjimai.
- Mokėjimai grynaisiais pinigais.
- Mokėjimai keliomis mažesnėmis sumomis.
- Mokėjimai į asmenines sąskaitas.
- Mokėjimai į ofšorines sąskaitas ir (arba) mokėjimai fondams.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba:
www.stt.lt,
el. p. pranesk@stt.lt,
tel. +370 526 63 333

Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)

Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą

Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą

<p>Su svetingumu, dovanų teikimu, remiamomis kelionėmis ir pramogomis susijusios rizikos:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prašoma arba tikimasi, kad susitiksime su užsienio pareigūnais ar jų atstovais „akis į akį“ neformaliose vietose, tokiose kaip prabangūs viešbučiai, restoranai ir pan. • Kelionės, kurios nėra skirtos teisėtiems verslo tikslams, užsienio pareigūnų kelionės į vietą, kurioje įmonė neturi jokių įrenginių (veiklos); pareigūnų sutuoktinių išlaidos, kurios atrodo kaip skirtos korupciniu būdu įgyti palankumą. • Bilietai į renginius, kuriuose nesusitinkama su įmone verslo reikalais. • Prašoma nepagrįstai prabangesnių išlaidų apmokėjimo (pavyzdžiui, verslo klasės bilietai). • Tikimasi gauti prabangias dovanas prieš priimant sprendimus, dovanas ne pagal tradicijas ar protokolą. • Dovanos, kelionės viršija nustatytą limitą.
<p>Su finansiniais mokėjimais susijusios rizikos:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mokėjimai už tarptautines paslaugas gerokai viršija konkrečiame versle priimtą rinkos kainą. • Mokėjimai pagal konsultavimo paslaugų sutartį yra tranzitinio pobūdžio – lėšos perduodamos iš sąskaitų netrukus po to, kai jos buvo įskaitytos. • Komisiniai, palūkanos ar mokėjimai pagal viešųjų pirkimų sutartį didinami, sumažinami arba pertvarkomi komerciškai neperspektyviu būdu.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

- Mokėjimai atliekami į tiekėjų sąskaitas, atidarytas kitose šalyse nei tokios prekės pristatomos, darbai ir paslaugos atliekami.
- Nepagrįstai dideli mokėjimai už konsultavimo ar mokymų paslaugas, ypač tose ūkio šakose, kuriose yra didesnė korupcijos rizika, pavyzdžiui, telekomunikacijų, infrastruktūros ar kitose valstybės monopolinėse srityse.
- Fizinis ar juridinis asmuo apmoka už asmens keliones, apgyvendinimo paslaugas tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, jei tokie mokėjimai nėra būdingi mokančių asmenų vykdomai finansinei veiklai ir kt.
- Mokėjimai pagal viešųjų pirkimų sutartis atliekami neįforminant prekių, darbų ar paslaugų priėmimo–perdavimo.
- Teikiama parama perkančiajai organizacijai, kurios viešieji pirkimai laimimi, arba su ja susijusioms organizacijoms.

Kuo daugiau įspėjamųjų ženklų nustatoma, tuo labiau tikėtina, kad reikės stiprinti vidaus kontrolės priemones.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba:
www.stt.lt,
el. p. pranesk@stt.lt,
tel. +370 526 63 333

Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)

Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą

Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą

Atsižvelgiant į rizikingumo faktorius, kurių vertinimas svarbus tarptautinio papirkinėjimo prevencijai, įmonės tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politikoje svarbu nustatyti:

<p>Pasirenkamų partnerių patikros procedūras</p>	<p>kuriuose būtų vertinamos su galimais verslo partneriais ir tarpininkais susijusios tarptautinio papirkinėjimo rizikos.</p>
<p>Išsamią finansinių išlaidų kontrolę</p>	<p>kuri leidžia ne tik užkirsti kelią neteisėtiems atsiskaitymams, bet ir sumažina tarptautinio papirkinėjimo riziką, kai mokėjimai vykdomi užsienio valstybės pareigūnams ar per tarpininkus.</p> <p>Veiksminga prevencija finansų srityje apima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • procedūras, užtikrinančias, kad visi mokėjimai būtų teisėti tiek pagal užsienio valstybės vietas įstatymus, tiek pagal Lietuvos Respublikos įstatymus. Rekomenduojama vengti palengvinimo mokesčių (angl. <i>facilitation payments</i>), nes jie gali būti nevienareikšmiškai traktuojami užsienio šalyse; • aiškų išlaidų kategorijų (kelionės, apgyvendinimas, maitinimas, dovanos, kt.) apibrėžimą ir vertės limitų nustatymą, gairių pateikimą, kas laikoma tinkamomis situacijai išlaidomis, o kas viršija lūkesčius; • vienodą limitų taikymą visiems darbuotojams (nepriklausomai nuo pareigų lygio); • standartizuotą išlaidų patvirtinimo tvarką; • visų mokėjimų pagrindimą išsamiais dokumentais su data, suma, vieta ir gavėjo duomenimis;

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • didesnės vertės ar rizikingų mokėjimų tvirtinimą taikant dvigubą patvirtinimo mechanizmą („keturių akių principas“); • mokėjimų tvirtinimo ir apskaitos funkcijų atskyrimą; • grynųjų pinigų naudojimo ribų nustatymą, rekomenduojant vengti atsiskaitymų grynaisiais, ypač užsienyje; • centralizuotų elektroninių patvirtinimo sistemų naudojimą, kurios užtikrina visų procesų atsekamumą ir auditą.
<p>Dovanų, svetingumo, pramogų politiką</p>	<p>kurioje būtų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • numatytos procedūros, užtikrinančios, kad dovanos, paslaugos ir išlaidos būtų sąžiningos, proporcingos ir nepagrįstai nedarytų įtakos sprendimams, taip pat užtikrinimas, kad dovanos būtų geros valios išraiška, o ne neteisėtos įtakos priemonė. Ypač svarbu vengti situacijų, kai dovanos ar paslaugos gali būti suvokiamos kaip bandymas paveikti valstybės pareigūnų veiksmus; • numatyta fiksuoti atvejus, kai darbuotojams prašoma perduoti dovanas kito asmens vardu bei aiškiai apibrėžti, kas yra socialiai priimtina ir kas gali būti suprasta kaip pirkimo įtaka; • nustatyti leidžiamų dovanų, svetingumo, pramogų tipai; • nustatytos dovanų, svetingumo, pramogų vertės ribos ir išankstinio tvirtinimo taisyklės; • numatytos dovanų, svetingumo, pramogų teikimo aplinkybės (sąlygos); • nustatytas reikalavimas registruoti dovanas registre.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policija) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

<p>Kelionių (įskaitant klientų keliones) politiką</p>	<p>kurioje būtų numatyta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kas, kam ir kada gali apmokėti keliones; • kokios išlaidos yra leistinos; • reikalauti išankstinio patvirtinimo ir pilnos išlaidų dokumentacijos.
<p>Interesų konfliktų vengimo taisyklės</p>	<p>kuriose būtų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • apibrėžta, kas laikoma interesų konfliktu įmonės veiklos kontekste; • numatytos priemonės tokiems konfliktams nustatyti, stebėti bei valdyti. Tai gali apimti faktinius, galimus ir suvokiamus interesų konfliktus, susijusius tiek su darbuotojais, tiek su jų artimais giminaičiais, draugais ar partneriais; • numatyta kasmet atnaujinti interesų deklaracijas.
<p>Įmonės socialinės atsakomybės programų ir paskolų politiką</p>	<p>kurioje būtų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nustatytos kontrolės priemonės, užtikrinančios, kad įmonės socialinės atsakomybės programos arba teikiamos paskolos nebūtų naudojamos korupcijos tikslais; • aiškiai apibrėžta, kokios programų rūšys leidžiamos ir kokios draudžiamos (pavyzdžiui, rėmimas, labdaros ir politinės aukos); • nustatyta, ar įmonė teikia paskolas, kokiomis sąlygomis ir kokiems subjektams, nustatytos paskolų vertės ribos; • nustatyta naudos gavėjų ir interesų patikra; • numatytas dvigubas patvirtinimas („keturių akių principas“), ypač didesnės vertės projektams.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

3.1.2. Pranešėjų apsaugos mechanizmų diegimas

Siekiant įmonės atsparumo galimoms neatitiktims ar incidentams, įmonės politikoje svarbu numatyti aiškius procesus ir priemones, leidžiančius darbuotojams bei kitiems suinteresuotiesiems saugiai ir **konfidencialiai pranešti apie galimus korupcijos ir tarptautinio papirkinėjimo atvejus**. Informacija apie įdiegtus mechanizmus turėtų būti skelbiama viešai.

Svarbu įvertinti, kad tam tikrais atvejais vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų (toliau – vidinis kanalas) diegimas yra privalomas pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus³, kurie numato ir šiais kanalais gautų pranešimų nagrinėjimo tvarką.

Įmonė turi sudaryti sąlygas informaciją apie pažeidimus teikti vienu ar daugiau būdų (asmeniškai už kanalo priežiūrą atsakingam asmeniui, paštu arba el. paštu, naudojantis interneto platformomis (internetu arba intranetu), telefonu „karštąja linija“ ir pan.). Visi pranešimai turi būti registruojami ir nagrinėjami pagal nustatytą tvarką.

Visais atvejais būtina užtikrinti pranešančiojo konfidencialumą, o korupcijos prevencijos politika turi garantuoti, kad pranešėjai nepatirs jokių neigiamų pasekmių už pateiktą informaciją.

³ Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų įdiegimo ir jų funkcionavimo užtikrinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (5-7 punktai).

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

3.1.3. Įmonės darbuotojų antikorporcinio sąmoningumo ugdymas

Įmonės atsparumui korupcijai užtikrinti yra itin svarbus įmonės darbuotojų antikorporcinis sąmoningumas, todėl periodiniai darbuotojų mokymai turi tapti įmonės strategijos dalimi.

Mokymų turinį rekomenduojama pritaikyti pagal darbuotojų funkcijas ir korupcijos rizikos lygį.

Darbuotojai turėtų žinoti:

- kaip atpažinti korupcijos požymius, ypač tarptautiniuose verslo sandoriuose;
- kaip elgtis susidūrus su papirkinėjimu;
- kaip reaguoti į reikalavimus duoti kyšį;
- kokie teisiniai padariniai už korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas tiek Lietuvoje, tiek užsienyje;
- kokie neigiami padariniai gali kilti įmonei už korupcinio pobūdžio veikas;
- kur pranešti apie galimas nusikalstamas veikas ir kitus korupcinio pobūdžio pažeidimus.

Mokymuose taip pat verta aptarti dažniausiai pasitaikančius darbuotojų pasiteisinimus ir kaip juos konstruktyviai atremti.

„Taip daromas verslas“

„Visi taip daro“

„Vietos valdžia tai toleruoja“

Svarbu, kad mokymai vyktų periodiškai, atnaujinant turinį pagal naujausias nustatytas rizikas, teisinius pokyčius ir faktinius incidentus rinkoje. Mokymų metu naudinga taikyti praktinius metodus: realių situacijų analizes, imituotus dialogus, diskusijas, kurios leidžia darbuotojams įgyti praktinių įgūdžių.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt , el. p. pranesk@stt.lt , tel. +370 526 63 333	Užsienio šalies antikorporcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)	Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą	Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą
--	--	--	---

3.1.4. Komunikacija apie tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politiką

Tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politika neveiks, jei bus tik formaliai patvirtintas dokumentas. Ji turi tapti bendru veiklos standartu, suprantamu, palaikomu ir taikomu visų – nuo aukščiausios vadovybės iki naujo darbuotojo. Vidinis ir išorinis komunikavimas padeda užtikrinti, kad politika būtų girdima ir įgyvendinama. Komunikacija veiksminga, jeigu ji yra nuolatinė – pavyzdžiui, politika aptariama susirinkimuose, vidiniuose naujienlaiškiuose, vizualiai pateikiama stenduose ar pan.

Rekomenduojama tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politiką patalpinti oficialioje interneto svetainėje, kad ji būtų lengvai pasiekama visiems suinteresuotiesiems.

3.1.5. Etiško, skaidraus elgesio ir pasitikėjimo kultūros skatinimas

Siekiant paskatinti laikytis tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politikos, būtina ne tik ją diegti ir mokinti apie ją, bet ir sudaryti sąlygas darbuotojams jaustis užtikrintiems, kad joks darbuotojas nenukentės, nebus nubaustas ar nepatirs kitų neigiamų pasekmių už atsisakymą mokėti kyšius, už pranešimą valdybai ar lygiaverčiam subjektui arba teisėsaugos institucijai.

Vadovybė privalo demonstruoti nulinę toleranciją korupcijai ir skatinti atvirą informacijos teikimą be baimės dėl pasekmių. Politikos laikymasis turi būti privalomas darbuotojams, o už tinkamą vykdymą siūloma apsvarstyti galimybę skatinti darbuotoją per jo vertinimą. Skatinimas už etišką elgesį turi būti lygiavertis skatinimui už komercinius rezultatus.

Skaidrumas ir atsparumas korupcijai – tai nuolatinio darbuotojų įtraukimo, informacijos sklaidos ir praktinių mokymų rezultatas. Įmonė, kuri investuoja į nuoseklią komunikaciją, etikos kultūros stiprinimą ir aktualius mokymus, sukuria aplinką, kurioje papirkinėjimas ne tik draudžiamas, bet ir aktyviai netoleruojamas. Tarptautinėje veikloje tokia aplinka tampa viena svarbiausių apsaugos priemonių nuo teisinių, finansinių ir reputacinių nuostolių.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

<p>Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333</p>	<p>Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)</p>	<p>Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policija) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą</p>	<p>Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą</p>
--	--	---	--

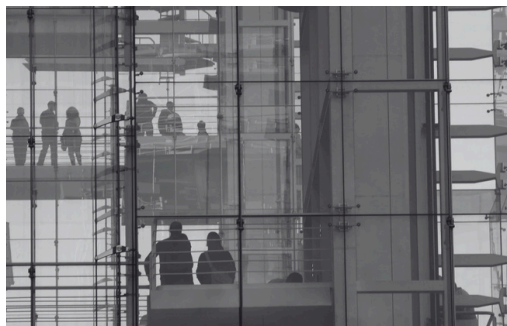
3.1.6. Politikos stebėseną, vertinimas ir tobulinimas

Tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politika yra veiksminga tuomet, kai ji nuolat stebima, periodiškai vertinama ir pritaikoma prie kintančios verslo aplinkos, teisinės bazės bei geopolitinių aplinkybių. Įmonė turi aiškiai paskirstyti atsakomybę už šiuos procesus, užtikrinti sistemingą stebėseną ir greitą reagavimą į nustatytus trūkumus. Įmonės vadovybė yra atsakinga ne tik už priežiūros proceso inicijavimą, bet ir už jo veiksmingumą – sprendimų priėmimą, išteklių skyrimą bei įsipareigojimų įgyvendinimą.

Politikos veiksmingumas turėtų būti vertinamas tiek periodiškai (ne rečiau kaip kartą per metus), tiek esant reikšmingiems pokyčiams – patekimo į naujas rinkas, reorganizacijų, susijungimų, vadovybės pasikeitimų, naujų teisės aktų priėmimo ar po incidentų, atskleidžiančių kontrolės spragas. Vertinimo metu analizuojami ne tik vidinės aplinkos ir jos keliamos rizikos pokyčiai, bet ir tarptautinės veiklos kontekstas, priemonių proporcingumas bei veiksmingumas, darbuotojų ir partnerių nustatytų reikalavimų laikymasis.

Nuolatinio tobulinimo ciklas turi veikti kaip nuoseklus procesas: nustatyti trūkumai ne tik pašalinami, bet ir įtraukiami į rizikos valdymo planus, užkertant kelią jų pasikartojimui. Pavyzdžiui, jei po išorės audito nustatoma, kad pranešėjų kanalas nėra pakankamai žinomas darbuotojams, nedelsiant įgyvendinamos papildomos komunikacijos priemonės ir šis klausimas vertinamas pakartotinai.

Tokiu būdu tarptautinio papirkinėjimo prevencijos politika tampa dinamiška ir taikoma praktikoje. **Sisteminė stebėseną, aiški atsakomybė, nepriklausomas auditas ir nuolatinis tobulinimas užtikrina, kad įmonė išliktų atspari korupcijos bei tarptautinio papirkinėjimo rizikoms, neprarastų reputacijos ir atitiktų aukščiausius skaidrumo standartus.**

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt , el. p. pranesk@stt.lt , tel. +370 526 63 333	Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)	Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą	Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą
---	---	--	---

3.2. APTIKIMAS

Įmonių pastangos atpažinti korupcijos apraiškas užsienyje turėtų apimti ne tik išorės aplinkos stebėseną, bet ir vidinių procesų kontrolę.

Dažniausi būdai, kaip įmonių viduje **nustatomos** korupcinės veikos:

 Vidaus auditai ir patikros	 Informacija iš pranešėjų	 Stebėseną
<p>Įmonių finansų specialistai ir auditoriai yra itin svarbūs nustatant korupcines veikas įmonių viduje. Nustačius galimą pažeidimą, jie turėtų būti skatinami pranešti įmonės vadovybei, priežiūros organams ir, esant poreikiui, atitinkamoms teisėsaugos institucijoms. Rekomenduojama atlikti įmonės auditą ir po įsigijimo ar susijungimo, konkrečių procedūrų auditą įvykus neatitiktčiai.</p>	<p>Duomenys apie korupcines veikas dažnai gaunami iš vadovų, darbuotojų ar buvusių darbuotojų, atsisakiusių dalyvauti papirkinėjimo schemose. Įmonės turėtų įdiegti patikimus vidinius pranešimų kanalus ir užtikrinti galimybę naudotis išoriniais kanalais.</p>	<p>Įmonės teisininkai, finansų, viešųjų pirkimų, žmoniškųjų išteklių specialistai, apmokyti atpažinti rizikų požymius (angl. <i>red flags</i>), kurie gali signalizuoti tarptautinio papirkinėjimo rizikų galimybę, laiku reaguoja į galimas neatitiktis ir imasi tokiomis atvejais įmonėje nustatytų veiksmų.</p>

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333	Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)	Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policija) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą	Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą
--	---	--	---

Korupcijos formos nuolat kinta ir tampa vis sudėtingesnės, todėl svarbu gebėti greitai įsivertinti situacijas, kurios gali kelti rizikas. Įvertinti situaciją gali padėti orientaciniai klausimai, skirti nustatyti, ar sprendimas ar veiksmas gali turėti korupcijos požymių:

Ar tai legalu?	Kilus abejonų dėl situacijos teisinio vertinimo, reikėtų pasikonsultuoti su įmonės teisininku ar atitikties pareigūnu, kaip tokia situacija galėtų būti interpretuojama Lietuvos ir užsienio šalies teisės aktuose, reglamentuojančiuose situaciją ir atsakomybę už korupcinius nusikaltimus. Taip pat būtina įvertinti, ar tai legalu įmonės atitikties programų, korupcijos prevencijos politikos kontekste.
Ar tai etiška?	Atsiradus abejonų dėl situacijos etikos, reikėtų įsivertinti, ar minėta situacija atitinka įmonės darbuotojų elgesio ir (ar) etikos kodeksą, vidaus taisykles, deklaruojamas vertybes.
Ar tai nekenkia viešajam interesui?	Kilus abejonų, ar tam tikra situacija nėra žalinga visuomenei ir valstybei, reikėtų patikrinti, ar panašių atvejų buvo viešai paskelbta anksčiau ir kaip jie buvo įvertinti.

Kilus abejonų atsakant į aukščiau pateiktus klausimus, rekomenduotina pasitarti su įmonės atsakingais vadovais ar kitais įmonės paskirtais atsakingais asmenimis, taip pat kylant įtarimų dėl veiksmų galimo prieštaravimo teisės aktams, reglamentuojantiems korupcijos prevenciją ar baudžiamąją atsakomybę už korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, visuomet galite pasikonsultuoti su STT.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333	Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)	Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policija) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą	Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą
--	---	--	---

3.3. ATSAKAS

Siekiant atsparumo, tinkamo galimo pažeidimo aplinkybių nustatymo bei pažeidimų prevencijos ateityje, būtina sukurti atsakomąjį mechanizmą nustačius neatitiktis. Tai aktualu tiek vidaus, tiek išorės veikimui.

- **Pranešimas teisėsaugai ir bendradarbiavimas**

Efektyvi tarptautinio papirkinėjimo prevencija neatsiejama nuo laiku pateikiamos ir patikimos informacijos – tai ne tik pilietinė pareiga, bet ir įmonės reputacijos bei ilgalaikio veiklos tęstinumo garantas. Nustačius galimus tarptautinio papirkinėjimo atvejus, nedelsiant praneškite kompetentingai institucijai, kuria gali būti:

- užsienio šalies antikorporcinė institucija (analogiška STT, jeigu tokia yra);
- užsienio šalies teisėsaugos institucija (pvz., policija, prokuratūra);
- Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybė ar konsulinė įstaiga;
- STT: www.stt.lt, el. p. pranesk@stt.lt, tel. +370 526 63 333.

Asmeniui, savanoriškai pateikusiam vertingą informaciją STT apie korupcinio pobūdžio nusikaltimą, įskaitant užsienio pareigūnų papirkinėjimą, gali skirti vienkartinę piniginę išmoką.⁴

Pranešimo atveju būtina užtikrinti įrodymų išsaugojimą (dokumentų, duomenų laikmenų), apriboti prieigą prie svarbių duomenų, laikinai sustabdyti rizikingus mokėjimus ar veiksmus, paskirti kontaktinį asmenį bendravimui su teisėsaugos institucijomis, operatyviai bendradarbiauti teikiant prašomą informaciją ir sudarant galimybę apklausti darbuotojus, kartu užtikrinant konfidencialumą ir pranešėjų apsaugą.

- **Vidinių ir išorės įmonės sankcijų nustatymas**

- ✓ Sutartyse numatyta galimybė nutraukti bendradarbiavimą esant pažeidimams.
- ✓ Įmonėje įdiegtos aiškios incidentų tyrimo procedūros.
- ✓ Taikomos drausminės sankcijos darbuotojams įrodant nepakantumą korupcijai.

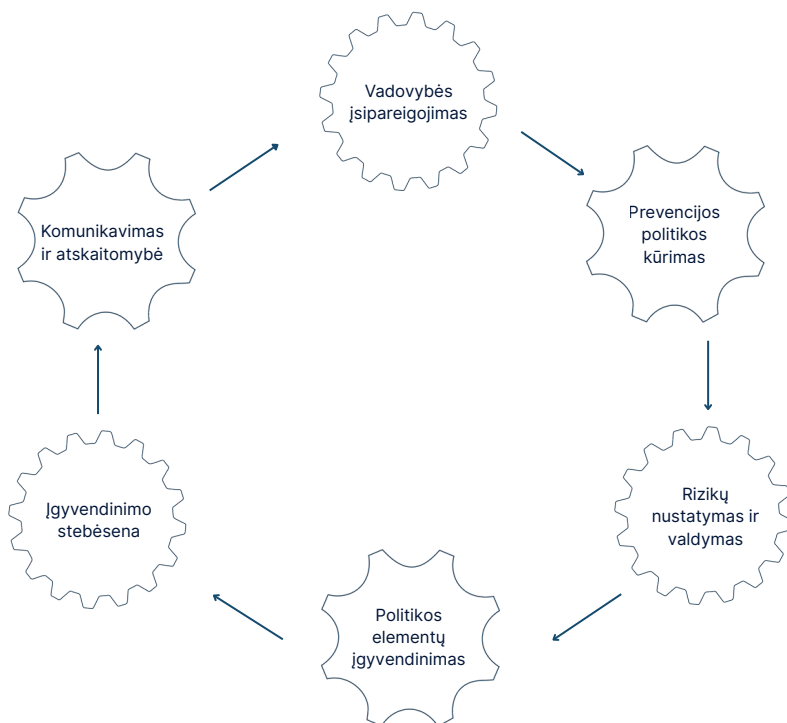
⁴ Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2015 m. sausio 20 d. įsakymas Nr. 2-38 „Dėl Atlyginimo asmenims, suteikusiems Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai vertingą informaciją apie korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas“.

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt , el. p. pranesk@stt.lt , tel. +370 526 63 333	Užsienio šalies antikorporcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)	Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policija) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą	Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą
--	--	--	---

- **Vidaus kontrolės mechanizmų veikimas**

Vidaus kontrolės mechanizmai turi būti reguliariai peržiūrimi, ypatingai atsižvelgiant į paaiškėjusias neatitiktis. Kaip minėta, kitos įmonės veiklai svarbios aplinkybės, lemiančios pokyčius, taip pat turi būti įvertinamos siekiant užtikrinti tolesnę įmonės atsparumą korupcijos rizikoms (pasikeitusios verslo, šalies ar sektoriaus rizikos, reorganizacija, susijungimas, teisinės aplinkos pokyčiai ir kt.).

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt , el. p. pranesk@stt.lt , tel. +370 526 63 333	Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)	Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą	Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą
--	---	--	---

Priedas. Diplomatinų atstovybių sąrašas

Šalis	Atstovybė	Adresas	Telefonas	El. paštas	Svetainė
Airija	Lietuvos Respublikos ambasada Airijoje	47 Ailesbury Road, Ballsbridge, D04P224, Dublin, Ireland	+353 1 2035737	amb.ie@urm.lt	https://ie.mfa.lt
Albanija	Lietuvos Respublikos ambasada Graikijoje	38, Vasileos Konstantinou Ave., 11635 Athens, Greece	+30 210 72 94 357; +30 210 72 94 356	amb.gr@urm.lt	https://gr.mfa.lt
Alžyras	Lietuvos Respublikos ambasada Belgijoje	41-43 rue Belliard, 1040 Bruxelles	+32 2401 9895	amb.be@urm.lt	https://be.mfa.lt
Andora	Lietuvos Respublikos ambasada Ispanijos Karalystėje	Pisuerga 5, 28002 Madrid, Spain	+34 91 702 21 16	amb.es@urm.lt	https://es.mfa.lt
Angola	Lietuvos Respublikos ambasada Pietų Afrikos Respublikoje	235 Grosvenor St., Hatfield 0028, Pretoria, South Africa	+27 0 12 760 9000	amb.za@urm.lt	https://za.mfa.lt
Armėnija	Lietuvos Respublikos ambasada Armėnijos Respublikoje	2/13 Babayan Street, 0037 Yerevan, Armenia	+374 10 297 682; +374 10 297 683	amb.am@urm.lt	https://am.mfa.lt
Australija	Lietuvos Respublikos ambasada Australijoje	Suite 1, 53 Blackall street, Barton, Act 2600, Australia	+61484344338	amb.au@urm.lt	https://au.mfa.lt
Austrija	Lietuvos Respublikos ambasada Austrijos Respublikoje	Löwengasse 47/4, 1030 Vienna, Austria	+43 1 718 5467	amb.at@urm.lt	https://at.mfa.lt
Azerbaidžanas	Lietuvos Respublikos ambasada Azerbaidžane	90A Nizami str., Landmark III, (15th floor), AZ-1010, Baku, Azerbaijan	+994 12 5370407; +994 12 537 0408	amb.az@urm.lt	https://az.mfa.lt
Bahreinas	Lietuvos Respublikos ambasada Jungtiniuose Arabų Emyratuose	Villa 173 Mohammed Bin Ali Al Rumaithi, Al Nahyan Camp P.O.Box 59431 Abu Dhabi	+971 2 777 4000	wien@urm.lt	https://uae.mfa.lt
Bangladešas	Lietuvos Respublikos ambasada Indijos Respublikoje	E-4/3 Vasant Vihar, New Delhi 110057, India	+91 11 4313 2200	amb.in@urm.lt	https://in.mfa.lt
Bosnija ir Hercegovina	Lietuvos Respublikos ambasada Vengrijoje	Deak Ferenc utca 15, 1052 Budapest, Hungary	+36 1 224 79 10	amb.hu@urm.lt	https://hu.mfa.lt

Priedas. Diplomatinų atstovybių sąrašas

Brazilija	Lietuvos Respublikos generalinis konsulas San Paule	Avenida Irai 438, cj. 34, Indianópolis, CEP 04082-001 Sao Paulo - SP, Brasil	+55 11 2614 8665	atendimento@mfa.lt	https://br.mfa.lt/
Bulgarija	Lietuvos Respublikos ambasada Rumunijoje ir Bulgarijos Respublikai	79-81 Popa Savu Street, district 1, Bucharest 011432, Romania	+40 213115997	amb.ro@urm.lt	https://ro.mfa.lt
Čekija	Lietuvos Respublikos ambasada Čekijos Respublikoje	Pod Klikovkou 1916/2, 15000 Praha 5, Smichov, Czech Republic	+42 02 572 101 22; +42 02 572 101 23	amb.cz@urm.lt	https://cz.mfa.lt
Danija	Lietuvos Respublikos ambasada Danijoje	Bernstorffsvej 214, 2920 Charlottenlund, Denmark	+45 39 636 207	amb.dk@urm.lt	https://dk.mfa.lt
Egiptas	Lietuvos Respublikos ambasada Egipto Arabų Respublikoje	23 Muhammad Mazhar Str., 5th floor, Zamalek, Cairo, Arab Republic of Egypt	+20 2 2120 4705	amb.eg@urm.lt	https://eg.mfa.lt
Estija	Lietuvos Respublikos ambasada Estijos Respublikoje	Uus tn. 15, Tallinn 10111, Estonia	+372 616 49 91	amb.ee@urm.lt	https://ee.mfa.lt
Filipinai	Lietuvos Respublikos ambasada Korėjos Respublikoje	11th Floor, Kyobo Building, Jong-ro 1, Jongno-gu, Seoul, 03154, the Republic of Korea	+82 2 2031 3500	amb.kr@urm.lt	https://kr.mfa.lt
Indonezija	Lietuvos Respublikos ambasada Singapūro Respublikoje	18 Robinson Rd. #10-01, 048547 Singapore	+6562323772	amb.sg@mfa.lt	https://sg.mfa.lt/
Iranas	Lietuvos Respublikos ambasada Turkijoje	Büyükesat Mah. Mahatma Gandhi cad. No:38 Şankaya , Ankara, Türkiye	+90 312 447 07 66	amb.tr@urm.lt	https://tr.mfa.lt
Ispanija	Lietuvos Respublikos konsulas Valensijoje	C/Roger de Lauria 5, 3 ^a , 46002 Valencia. Spain	+34 963816293	consulate.valencia@mfa.lt	https://consulate-valencia.mfa.lt
Italija	Lietuvos Respublikos ambasada Italijos Respublikoje	Via Vittoria Colonna 1, 00193 Rome, Italy	+39 06 855 90 52	amb.it@mfa.lt	https://it.mfa.lt
Izraelis	Lietuvos Respublikos	Sason Hogi Tower, 12 Abba Hillel Silver St.,	+972 3 6958 685	amb.il@mfa.lt	https://il.mfa.lt

Priedas. Diplomatinų atstovybių sąrašas

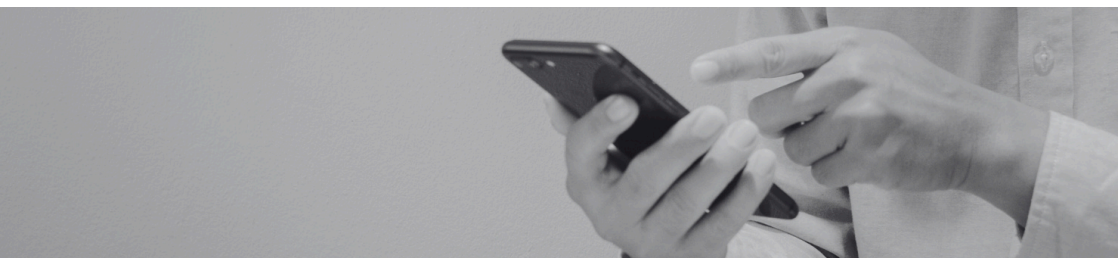
	ambasada Izraelio Valstybėje	Ramat Gan 5250606, Israel			
Japonija	Lietuvos Respublikos ambasada Japonijoje	3-7-18 Moto-Azabu, Minato-ku, Tokyo 106-0046, Japan	+81 3 3408 5091	amb.jp@urm.lt	https://jp.mfa.lt
Jungtinė Karalystė	Lietuvos Respublikos ambasada Jungtinėje Karalystėje	Lithuania House, 2 Bessborough Gardens, London SW1V 2JE, United Kingdom	+44 0 20 7592 2840	amb.uk@urm.lt	https://uk.mfa.lt
Jungtinės Amerikos Valstijos	Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Čikagoje	455 N Cityfront Plaza Dr., Suite 800, Chicago, IL 60611, USA	+1 312 397 0382	kons.cikaga@urm.lt	https://chicago.mfa.lt
	Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Niujorke	420 Fifth Avenue, 3 Floor, New York, N.Y., 10018, USA	+1 212 444 7282	info.newyork@mfa.lt	https://ny.mfa.lt
	Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Los Andžele	11766 Wilshire Boulevard, Suite 560, Los Angeles, California 90025, USA	+1 424 341 8701	consulate.losangeles@mfa.lt	https://la.mfa.lt/
	Lietuvos Respublikos ambasada Jungtinėse Amerikos Valstijose	2622 16th Street NW, Washington, DC 20009, USA	+1 202 234 5860; +1 202 436 2471	amb.us@urm.lt	https://usa.mfa.lt
Juodkalnija	Lietuvos Respublikos ambasada Kroatijos Respublikoje	Ulica Ivana Lučića 2A, 9th floor, 10000 Zagreb Croatia	+385 164 47785	amb.hr@urm.lt	https://hr.mfa.lt/
Kanada	Lietuvos Respublikos ambasada Kanadoje	150 Metcalfe Street, Suite 1600, Ottawa, Ontario, K2P 1P1, Canada	+1 613 567 54 58	amb.ca@urm.lt	https://ca.mfa.lt
Kazachstanas	Lietuvos Respublikos ambasada Kazachstane	Kosmonavtov str. 62A., 16th floor, 010000 Astana, Kazakhstan	+7 717 2 79 27 47	amb.kz@urm.lt	https://kz.mfa.lt/
	Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Almatoje	Gornij Gigant, Iskenderovo 15, 050059 Almaty, Kazakhstan	+7 727 263 10 40	consulate.almata@mfa.lt	https://consulate-almaty.mfa.lt/
Kinija	Lietuvos Respublikos ambasada Kinijoje	Lietuvos Respublikos ambasada Kinijos Liaudies	-	consul.cn@urm.lt	https://cn.mfa.lt

Priedas. Diplomatinių atstovybių sąrašas

		Respublikoje šiuo metu veikia nuotoliniu būdu			
Latvija	Lietuvos Respublikos ambasada Latvijos Respublikoje	Rūpniecības iela 24, LV-1010, Rīga, Latvia	+371 67 321 519	amb.lv@urm.lt	https://lv.mfa.lt
Lenkija	Lietuvos Respublikos ambasada Lenkijos Respublikoje	Al. Ujazdowskie 14, 00-478 Warszawa, Poland	+48 22 625 33 68	amb.pl@urm.lt	https://pl.mfa.lt
	Lietuvos Respublikos konsulatas Seinuose	ul. Wileńska 9, 16-500 Sejny, Poland	+48 87 5173790	kons.seinai@urm.lt	https://consulate-sejny.mfa.lt
Marokas	Lietuvos Respublikos ambasada Prancūzijos Respublikoje	22, bd de Courcelles, 75017 Paris, France	+33 1 88 75 60 60	amb.fr@urm.lt	https://fr.mfa.lt
Moldova	Lietuvos Respublikos ambasada Moldovos Respublikoje	Strada Ion Vasilenco 24/1, MD-2001, Chişinău, Moldova	+373 22543194	amb.md@urm.lt	https://md.mfa.lt
Norvegija	Lietuvos Respublikos ambasada Norvegijos Karalystėje	Dronningens gate 3, 0152 Oslo, Norway	+47 21 56 98 56; +370 706 539 89 (skambinant iš Lietuvos)	amb.no@urm.lt	https://no.mfa.lt
Nyderlandai	Lietuvos Respublikos ambasada Nyderlandų Karalystėje	Laan van Meerdervoort 20, 2517 AK The Hague, The Netherlands	+31 70 385 5418	amb.nl@mfa.lt	https://nl.mfa.lt
Palestina	Lietuvos Respublikos ryšį su Palestina biuras	Trust Building, 5th floor, 48 Othman Ben Affan street, Al-Bireh - Ramallah, Palestine	+972 2 241 5290	office.ramallah@mfa.lt	-
Sakartvelas	Lietuvos Respublikos ambasada Sakartvele	11 Titsian Tabidze St, Tbilisi, Georgia	+995 32 222 0402	amb.ge@urm.lt	https://ge.mfa.lt
Šiaurės Makedonija	Šiaurės Makedonijoje akredituotas Lietuvos ambasados Skopjės skyrius	Macedonia St. 33/3 1000 Skopje, North Macedonia	+389 2 323 09 09	office.Skopje@mfa.lt	-
Suomija	Lietuvos Respublikos ambasada Suomijos Respublikoje	Pohjoisranta 4 A 15, 00170 Helsinki, Finland	+358 9 6844880	amb.fi@urm.lt	https://fi.mfa.lt

Priedas. Diplomatinių atstovybių sąrašas

Švedija	Lietuvos Respublikos ambasada Švedijos Karalystėje	Grevgatan 5, BV, 114 Stockholm, Sweden	+46 0 8 667 54 55	amb.se@urm.lt	https://se.mfa.lt
Šveicarija	Lietuvos Respublikos ambasada Šveicarijos Konfederacijoje	Weltpoststrasse 5, 3015, Bern, Switzerland	+41 79 550 0146	amb.ch@urm.lt	https://ch.mfa.lt/
Ukraina	Lietuvos Respublikos ambasada Ukrainoje	21 Buslivska str., 01103 Kyiv, Ukraine	+380 44 254 0920; +380 67 924 04 27	amb.ua@urm.lt	https://ua.mfa.lt
Vokietija	Lietuvos Respublikos generalinis konsulatas Miunchene	Thomas-Wimmer-Ring 1, 80539 Munich, Germany	+498937040515	consulate.munich@mfa.lt	https://consulate-munich.mfa.lt/
	Lietuvos Respublikos ambasada Vokietijos Federacinėje Respublikoje	Charitestr. 9, 10117 Berlin, Germany	+49 30 890 6810	info-botschaft@mfa.lt	https://de.mfa.lt

Susidūrę su korupcijos apraiškėmis, apie tai informuokite:

Specialiųjų tyrimų tarnyba: www.stt.lt , el. p. pranesk@stt.lt , tel. +370 526 63 333	Užsienio šalies antikorupcinę instituciją (analogišką STT, jeigu tokia yra)	Užsienio šalies teisėsaugos instituciją (pvz., policiją) telefonu ar atvykus į teisėsaugos įstaigą	Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą
--	---	--	---

2025

Lietuvos Respublikos
specialiųjų tyrimų tarnyba